

„VĚJIČKY NA CHYTÁNÍ LEHKOVĚRNÝCH HEJLŮ“? O PERIODICKÝCH TISKOVINÁCH VYDÁVANÝCH KARLEM JONÁŠEM V SOBĚSLAVI A V JINDŘICHOVĚ HRADCI V LETECH 1885–1887

Jiří Cukr (České Budějovice)

‘Decoys for Catching Gullible Dupes’? About the Newspapers Issued by Karel Jonáš in Soběslav and Jindřichův Hradec in 1885–1887

Abstract: This contribution is devoted to three forgotten newspapers that stood at the beginning of the professional career of the later important journalist and editor Karel Jonáš (1865–1922). In the town of Soběslav, these were the *Hlasy od Lužnice* and the *Choustník*; later in the town of Jindřichův Hradec, it was the periodical *Hlasy z Jindřichova Hradce*. Their development, form and content are set not only in the context of the history of both South Bohemian towns, but especially in the context of the growing Czech journalistic production of the time with all of its pitfalls and problems that significantly affected the short existence of these newspapers.

Keywords: Jonáš, Karel (1865–1922) – Soběslav (Czechia) – Jindřichův Hradec (Czechia) – South Bohemia – newspapers

Zákeřná nemoc a předčasná úmrtí roku 1922 zabránily Karlu Jonášovi v pokračování slibně nastartované žurnalistické kariéry. Je bez velkých debat, že by se v nové Československé republice s jejími rodícími se možnostmi a společenským klimatem stal ještě známějším redaktorem a nevymizel by tak rychle z kolektivní paměti. V přímém směru krácel mezi novinářské legendy. Měl k tomu ideální předpoklady – téměř čtyřicetiletou praxi v oboru, redaktorství jednoho z nejvýznamnějších tehdejších deníků s názvem *Venkov* a oporu v silné a úspěšné agrární straně pod vedením excelentního státníka Antonína Švehly. Hluběji se mohl Jonáš rovněž zapsat do českých literárních, potažmo kulturních dějin, protože jeho věhlas byl umocněn autorstvím několika románů a divadelních her, dobově vcelku oblíbených, leč sotva průměrné kvality a dnes vesměs zapomenutých.¹ A na vážnosti ve společnosti mu bezpochyby přidávalo poslanecké působení, byť epizodní, v lavicích Revolučního národního shromáždění (1918–1920).

V tomto příspěvku se zaměříme na Jonášovy aktivity v dobách jeho prvotních tvůrčích začátků, které jsou spojeny s vydáváním dvou regionálních periodik v Soběslavi a následně jednoho v Jindřichově Hradci. O přesných důvodech, které tehdy přivedly dvacetiletého mladíka na český jih, můžeme jen spekulovat. Jeho život byl do té doby spojen pouze s východem Čech. Narodil se ve 100 km vzdáleném Heřmanově Městci na Chrudimsku (18. 1. 1865), gymnáziium začal studovat v Rychnově nad Kněžnou, ale nakonec

maturoval v Hradci Králové (1884).² Do Soběslavi přesídlil v prvních měsících roku 1885. Proč?

Předpokládáme, že tam přicházel s vytčeným cílem začít vydávat tiskovinu. Možná se už na gymnáziu podílel na vydávání školního časopisu, anebo měl nějaké základní novinářské zkušenosti odjinud. Každopádně Jonáše hřál u čerstvě dospělého srdce a posiloval jeho sebevědomí první publikační počín, který představovala v Praze tiskem vydaná (1885) básnická sbírka s názvem *Různé skizzy*. Zda jej do Soběslavi zlákal nějaký přítel, spolužák či příbuzný, prozatím nevíme. Ale těžko si lze představit, že by si jen tak z plezíru vybral právě jihočeské maloměsto za vysněné místo k budoucímu životu a práci. Kdoví, zda Soběslav do té doby vůbec znal. V kulturní oblasti se jednalo o vcelku nevýznamné provinční sídlo, byť zde sídlil okresní soud a počet obyvatel se pohyboval okolo 4 000.³ Nacházíme dvě eventuelní okolnosti, které mohly Jonášovo mladistvé rozhodnutí pro Soběslav alespoň minimálně ovlivnit. Ve městě od roku 1870 fungoval učitelský ústav (přestěhoval se z Tábora) a dosud tam nevycházely žádné místní noviny. První faktor přinášel množství vzdělaných potenciálních čtenářů (ve školním roce 1885/1886 studovalo na pedagogiu ve čtyřech ročnících okolo 170 středoškoláků⁴), druhý zase teoreticky zvyšoval lačnost po čtivu, literatuře a informacích.

Z rovin spekulací a domnělých teorií o tom, jak to mohlo být s Jonášovým příchodem (resp. příjezdem, protože jistě přijel vlakem) do Soběslavi, se přesuňme na pevnější půdu

¹ O Jonášově literární a dramatické tvorbě více FORST 1993, s. 576; KUNC 1945, s. 331–333, ŠORMOVÁ 2015, s. 389–391.

² Základní přehled Jonášova života s akcentem na působení v jižních Čechách CUKR 2020, s. 121–139.

³ O městě Soběslav podrobně LINTNER 2008–2013.

⁴ TRNÍKOVÁ 2017, s. 285.

Obr. 1. Portrét Karla Jonáše přibližně z počátku 20. století (z knihy *Česká lyra. Nárys české lyriky novodobé*, příl. XX).

jeho pracovních aktivit, které lze rekonstruovat přeci jen přesněji díky opoře v archivních dokumentech a tiskovinách samotných. Již byla vyřčena domněnka, že do města cíleně vstupoval s vizí, že bude pracovat na volné noze jako novinář.⁵ Na jakémkoli malém městě té doby to však v drtivé většině případů znamenalo, že takový jedinec se bude muset sám postarat úplně o všechno – nejen o (z velké části kompletní) obsah, ale také o veškeré finance, redakci, oslovování inzerentů, zajištění tiskárny, vydání a následnou distribuci své tiskoviny. Ještě krátce předtím, než se mu podařilo tento cíl zrealizovat, působil jako „člen redakce záloženského kalendáře v Soběslavi“. Tak svou pozici nazval Jonáš osobně.⁶ Činnost zřejmě spočívala v obsahové náplni tištěné brožurky, vydávané každoročně městskou záložnou (spořitelnou) a obsahující vedle kalendária i souhrnné přehledy hospodaření ústavu.

Dle platného tiskového zákona z roku 1863 (paragraf 10)⁷ musel Jonáš nejprve splnit předepsanou povinnost a podat žádost na příslušný úřad, jímž v tomto případě bylo

okresní hejtmanství v Táboře. Jonášova dochovaná žádost nese datum 8. června 1885 a pisatel v ní oznamuje, že se chystá „vydávati v Soběslavi periodický časopis s titulem *Hlasy od Lužnice*“. Dále vypsal všechny náležitosti, které oznámení mělo obsahovat – krátce seznámil úředníky s obsahem, což byl dík zákona „přehled věci (program), které bude obsahovati“, dále s periodicitou a jmény redaktora a tiskaře s místem jejich bydliště. Připojil také doklady o tom, že je osobou, která tiskovinu může vydávat (doklad o státní příslušnosti, vysvědčení zachovalosti a všeobecném vzdělání). Informace o periodicitě (1. a 3. sobota v měsíci) a o tiskárně (podnik Jana a Karla Nedvídkových v Táboře) se potom pravidelně objevovaly v každém vydání v hlavičce titulu. Co se týká obsahu, formuloval svůj záměr Jonáš těmito slovy: „bude přinášeti jako místní list vedle prací beletristických, místní zprávy, dopisy z měst a vesnic, zprávy hospodářské a inserty. Politických, náboženských a sociálních zpráv míti nebude.“⁸

Hejtmanství žádosti obratem vyhovělo, a díky tomu mohlo první číslo *Hlasů od Lužnice* vyjít už 16. června 1885. Nebyla to sice avizovaná sobota, ale úterý, s čímž Jonáš ovšem počítal a v samotné žádosti upozornil, že první výtisk mimořádně vyjde právě takto. Je dnes až neuvěřitelné, jak rychle se tehdy úřadovalo, protože sepsání žádosti a první výtisk dělilo pouhých osm dnů! Do názvu svého prvního soběslavského periodika vetkl Jonáš po vzoru jiných tehdejších titulů oblíbené slovo *hlasy*. V té době vycházelo v českých zemích více než deset *Hlasů* (v německém prostředí *Stimme/Stimmen*), další přibývaly, naopak některé rychle mizely.⁹ A do kategorie tiskovin, jimž byla vyměřena pouze krátká životnost, což byl obecně u tehdejší žurnalistické produkce charakteristický jev, se nakonec zařadily i *Hlasy od Lužnice*, jak záhy poznáme.

Zalistujme však nyní v dostupných výtiscích a podívejme se na podobu a obsah trochu podrobněji. Formát novin byl 190 × 265 mm, jedno číslo tvořilo 8 stran. Od druhého ročníku, jehož první číslo vyšlo 19. prosince 1885, se rozměr zvětšil na 265 × 375 mm a počet stran se ustálil na 4 (výjimečně 6). Titulní list patřil graficky výraznějšímu nadpisu a drobnějšímu podtitulu (*časopis pro zábavu a poučení pro zájmy obecné i společenské*), který stejně jako hlavní název nebyl příliš originální a objevoval se v Čechách u novinové produkce častěji. Pod ním byly na první straně uvedeny vydavatelské údaje – periodicita, sídlo redakce, výzva k inzerentům a cena s informacemi o předplatném. Titulka byla dále věnována literárnímu útvaru (báśni nebo povídce na pokračování) a fejetonu. Ač nejsou fejetony podepisovány, je více než pravděpodobné a téměř hraničí s jistotou, že jejich autorem byl vždy sám Karel Jonáš. Autory otištěných básní byli např. dnes zapomenutí angličtí básníci Austin Dobson (1840–1921, v *Hlasech od Lužnice* uveden nesprávně jako Fobson) a Robert Browning (1812–1889, v *Hlasech*

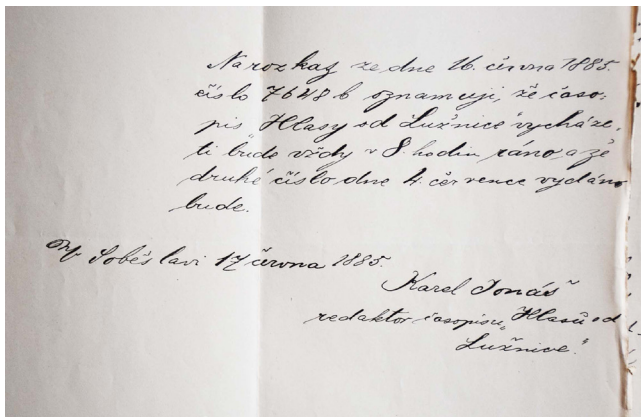
⁵ Termínem *novinář* (žurnalista) byl na konci 19. století označován člen redakce politických periodik, podobně slovo *noviny* patřilo zejména politickým tiskovinám. Srov. OSN, 18. díl, s. 469; 27. díl, s. 901. V textu používáme slova *noviny*, *periodika*, *tisky*, *tiskoviny* synonymně.

⁶ SOKA Tábor, OkÚ Tábor I.

⁷ Zákon o tisku ze dne 17. prosince 1862, č. 6 ř. z. z roku 1863 otištěn např. u HRABÁNEK – MILOTA 1933, s. 24–52.

⁸ SOKA Tábor, OkÚ Tábor I.

⁹ Srov. KUBÍČEK 2008, s. 131–140; KUBÍČEK 2010, s. 228–236; ROUBÍK 1936, s. 74–80.

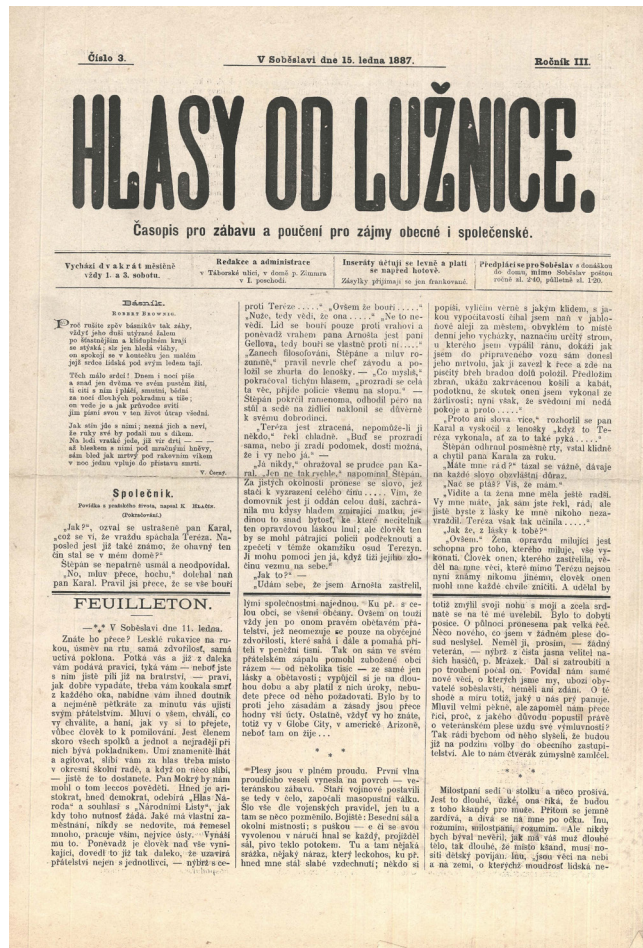

Obř. 2. Ukázka Jonášova rukopisu a jeho podpis coby redaktora Hlasů od Lužnice (zdroj: SOKA Tábor, OKÚ I, kart. 384).

od Lužnice uveden nesprávně jako Brownig) nebo Američan Francis Bret Harte (1836–1902).

U povídek je situace komplikovanější. Z jejich autorů je znám např. Petr Petrovič Gnědič (1855–1925), ruský spisovatel, od něhož si soběslavští čtenáři mohli v květnu a červnu 1886 přečíst krátkou povídku Hašiš. Následně v novinách začala vycházet povídka z pražského života s názvem Společník, pod níž byl podepsán K. Hlačín. Takového literáta 19. století nezná. Buď tedy pod tímto jménem publikoval sám Jonáš, nebo je to pseudonym nějakého jiného autora. Okolnosti spíše nahrávají první variantě, koneckonců Karel Jonáš podepisoval v pozdějších letech svou literární a dramatickou tvorbu pod rozličnými pseudonymy poměrně hojně.¹⁰ Identitu skryl např. za jména Beneš Doubravský, Allan Jiskřina, Řehoř Řiřavec, Jiří Salvan nebo pod palindrom Karel Šanoj. Velice povedeným pseudonymem byl Prorok z Ninive, odkazující na biblického proroka Jonáše oznamujícího zkázu města Ninive. Že by se pod jménem K. Hlačín skrýval dnes naprosto zapomenutý (či regionální) spisovatel, není příliš pravděpodobné (navíc v České republice v současnosti toto příjmení vůbec neexistuje).

Z obsahu Hlasů od Lužnice asi nejvíce přitahovala čtenářskou obec rubrika Zprávy místní a z okolí, která plnila z velké části druhou stranu tiskoviny a od května 1886 začínala čas od času už na straně první. V rubrice otiskoval Jonáš aktuality ze Soběslavska. Vyhýbal se v ní, jak avizoval v žádosti na hejtmanství, zcela politice, a pokud už se nějaká zpráva o politickém dění objevila, jednalo se o sdělení o zasedání městského zastupitelstva, informace o konání obecních voleb, přehled městského rozpočtu či schůzi místních obyvatel s říšským poslancem Karlem Špačkem, soběslavským rodákem. Rubrika musela na základě koncese postrádat i témata sociální a náboženská, takže nezbyvalo než se věnovat zprávám z kulturní, školské a společenské oblasti. Nacházíme zde proto množství rozmanitých zpráv o soběslavských spolcích (hasiči, hospodářský spolek, Sokol, Řemeslnická beseda, spolek vojenských vysloužilců) a jejich činnosti jak uvnitř korporace, tak směrem k veřejnosti. S tím úzce souvisely zprávy o kulturním vyžití (plesy,

Obř. 3. Titulní list Hlasů od Lužnice ze dne 15. ledna 1887, posledního čísla redigovaného Karlem Jonášem.

přednášky, koncerty, divadelní představení), tedy o oblasti, která byla častou náplní činnosti jednotlivých spolků. Navíc k ní měl nejbližší i samotný Jonáš, který je připomínán jako člen soběslavského ochotnického spolku.¹¹ Další skupinu tvoří zprávy o soběslavských školách a informace osobního charakteru týkající se „honorace“ města a okolí (jmenování, přeložení, povýšení, úmrtí či hledání úředníků, strážmistřů, správců, farářů apod.).

Zajímavé jsou zmínky o každodenním životě ve městě nebo tepání různých lokálních nešvarů, které mohou mít dnes velice vysokou výpovědní hodnotu pro poznání místních dějin, protože dokumentují běžný denní ruch maloměsta. Až s kronikářskou pečlivostí a někdy i s připojeným vlastním subjektivním a poněkud kritickým názorem popsal mladý žurnalista např. zanedbaná zákoutí, nebezpečný most na cestě do Bechyně, diskuze o potenciálním zřízení kasáren ve městě nebo koupání vepřů v Černovickém potoku, odkud obyvatelé berou vodu na mytí a vaření. Nejednou upozornil na poničený ciferník na kostele, k jehož opravě se nikdo neměl, opětovně se vrátil i k neblahému uložení historických městských archiválií. Bez skrupulí se vyjádřil o nových kostelních dveřích, které se nezdráhal přirovnat ke dveřím do chléva, s podobnou invektivou komentoval nevzhledný

¹⁰ VOPRAVIL 1973, s. 741.

¹¹ FISCHER 1894, s. 33.

stav vlakového nádraží, které počastoval sarkastickými slovy, že je nejzanedbanější na celém světě. V rubrice se Karel Jonáš věnoval zevrubněji i některých tématům, která tehdy rezonovala ve společnosti intenzivněji. Jejich spojovníkem byl vlastenecký podtext a prezentace národních zájmů. Proto se mnoho prostoru v *Hlasech* dostalo např. referátům o krajské výstavě v Táboře (srpen 1886), odhalení pomníku básníka Boleslava Jablonského v Kardašově Řečici (8. srpna 1886) či zprávám o aktivitách Národní jednoty pošumavské v různých koutech jihu Čech. I některé kratší noticky mají nacionální nádech, který se skrývá už v názvech jednotlivých příspěvků (např. *Dvojjazyčné inseráty, Mluvte česky!, Nekupujte maďarských potravin*). Důraz na vlastenectví byl příznačný i pro jiné tiskoviny vycházející na českém jihu, které těmito tendencemi posilovaly budování programového regionalismu.¹²

Další pravidelné rubriky v *Hlasech od Lužnice* byly *Dopisy, Písemnictví a umění* a *Národohospodářské zprávy*. Závěr každého čísla patřil tradičně reklamám a inzerátům. Pod *Dopisy* se skrývalo zpravodajství ze širšího okolí Soběslavi, reflektující v nepravidelných intervalech např. dění v Bechyni, Jindřichově Hradci, Kardašově Řečici, Mezimostí a Veselí nad Lužnicí, ale i v menších obcích, jako jsou Hamr, Choustník, Tučapy nebo Želeč. Vše opět s akcentem na kulturní rovinu. S náplní tohoto oddílu nejvíce pomáhali Jonášovi tamní dopisovatelé a spolupracovníci. V rubrice *Písemnictví a umění* referoval o aktuálních knižních novinkách či časopisech (např. *Světlozor*). Vedle beletristických děl se objevovaly zprávy také např. o učebnicích nebo titulech o zdravotědě. *Národohospodářské zprávy* přinášely informace z oblasti průmyslu a finančnictví (aktuální ceny, vklady ve spořitelně, problematika rolnictva, povznesení jižních Čech), otištěny byly i přednášky odborníků Josefa Melichara (správce statku v Přebořově) a Emila Richtera (hospodářský učitel v Bechyni) na vybraná témata.

Hlasy od Lužnice vycházely v nákladu 500 kusů, což odpovídalo běžnému průměru.¹³ Jejich redakce sídlila v Jonášově bytě v Tábořské ulici č. 72, který měl pronajatý od zdejšího židovského obchodníka Zimmera. Výše ročního předplatného činila pro Soběslav 2 zlaté 40 krejcarů i s donáškou do domu. Stejnou částku zaplatil abonent z okolí, pokud si chtěl nechat noviny posílat poštou. Pololetní předplatné bylo v obou případech poloviční. Karel Jonáš se od počátku potýkal s naprosto tristní platební morálkou čtenářů a několikrát ve svém listu upozorňoval předplatitele na nutnost uhrazení předepsané částky. Dokonce musel prosit i za doplacení za předešlý rok. Nutno dodat, že všechny tyto výzvy nepadaly na úrodnou půdu. V této souvislosti si nedopustil poznámku „*pak že nežije vydavatel a redaktor*

venkovského listu v samé radosti a nesmírném blahu“,¹⁴ adresovanou všem škarohlídům, kteří snad považovali předplatné za příliš vysoké, vydávání novin za něco samozřejmého a redaktora za bohéma s neuspořádaným způsobem života.¹⁵ Jiná Jonášova slova („*Potřebujeme peněz nutně na papír, tisk, poštovné atd.*“¹⁶) naplno ukazují, jak složité postavení venkovský novinář měl a na co finance zejména potřeboval.

Nástrah a nečekaných problémů, se kterými se musel při své práci vypořádat, bylo zajisté mnoho. Přes všechny vyvstalé a neočekávané potíže však začal ambiciózní Jonáš záhy vydávat vedle *Hlasů od Lužnice* ještě druhý titul, a sice *Choustník*. První číslo této tiskoviny, pojmenované podle hradní zříceniny severovýchodně od Soběslavi,¹⁷ vyšlo 8. května 1886, tedy necelý rok poté, co opustily tiskařskou rotačku první výtisky *Hlasů od Lužnice*. I tentokrát jsme při poznávání nového titulu odkázáni především na jeho dochované exempláře. O vzniku nového periodika informoval Jonáš obšírněji 1. května 1886 ve svých *Hlasech*, kde lákal čtenáře na zvýhodněné předplatné, pokud budou odebírat oba tituly. Dále (v *Hlasech* i v dochované žádosti z 22. dubna 1886 na okresní hejtmanství o povolení k vydávání) upozorňoval na to, že se budou „*obsahem svým lišiti*“ a oháněl se tím, že se bude jednat o „*nový úplně samostatný list*“.¹⁸ *Choustník*, taktéž prostý náboženských, sociálních a náboženských zpráv, vycházel druhou a čtvrtou sobotu v měsíci odpoledne, takže doplňoval *Hlasy*, které vycházely první a třetí sobotu v měsíci ráno. Redakce a administrace byla totožná, stejně jako zvolený podtitul periodika (*časopis pro zábavu a poučení, pro zájmy obecné i společenské*), produkující tiskárna a výše předplatného (1 zlatý 20 krejcarů pololetně, 2 zlaté 40 krejcarů ročně). Také formát, stránkový rozsah, vizuální stránka a grafické členění kopirovaly takřka zcela Jonášův starší počín. V čem se tedy lišily?

Především nebyla první strana v *Choustníku* určena povídkám a básním (fejton zůstal), měly se tam dle prvotního záměru redaktora objevovat životopisy osobností nebo „*úvahy o obecních a okresních záležitostech*“ ze Soběslavska, Veselska a Bechyňska.¹⁹ To se podařilo naplnit pouze částečně. V prvních dvou číslech si čtenáři mohli přečíst o osudech herce Vojty Slukova (1847–1903), krajana ze Zlukova u Veselí nad Lužnicí, a v říjnu přiblížila osobnost dramatika Molièra učitelka lounské obecné školy Eleonora Spiváková, původem ze Soběslavi. Obecních a okresních záležitostí se týkala delší pojednání o lidových krojích na Blatech a o obecním hospodaření v Soběslavi. Nakonec se oproti predikcím na stránkách *Choustníku* objevila i báseň (*Modlitba stromů v jeseni* od Adolfa Heyduka), povídka (*Poslední láska* od francouzského literáta Emila Souvestra)

¹² CÍFKA 1984, s. 77–78.

¹³ BEDNAŘÍK – JIRÁK – KÖPPLOVÁ 2019, s. 113.

¹⁴ *Hlasy od Lužnice*, 20. 2. 1886, č. 5, s. 1.

¹⁵ O novinářském povolání více JIRÁK – KÖPPLOVÁ 2006, s. 22.

¹⁶ *Hlasy od Lužnice*, 19. 12. 1886, č. 4, s. 1.

¹⁷ Tiskovin, jejichž ústřední název tvořilo jednoslovné toponymum, vycházelo v českých zemích před rokem 1918 více. Např. *Dyje* (1879 v Telči), *Radhošť* (1894–1897 ve Valašském Meziříčí a 1905–1906 ve Frenštátě pod Radhoštěm), *Říp* (1870–1883 v Roudnici nad Labem), *Svatobor* (1893–1915 v Sušici), *Tábor* (1864–1941 v Táboře), *Velehrad* (1889–1901 v Kroměříži), *Výšehrad* (1874–1875 a 1887–1902 v Praze).

¹⁸ SOKA Tábor, OkÚ Tábor I. Těž *Hlasy od Lužnice*, 1. 5. 1886, č. 10, s. 1.

¹⁹ *Hlasy od Lužnice*, 1. 5. 1886, č. 10, s. 1.

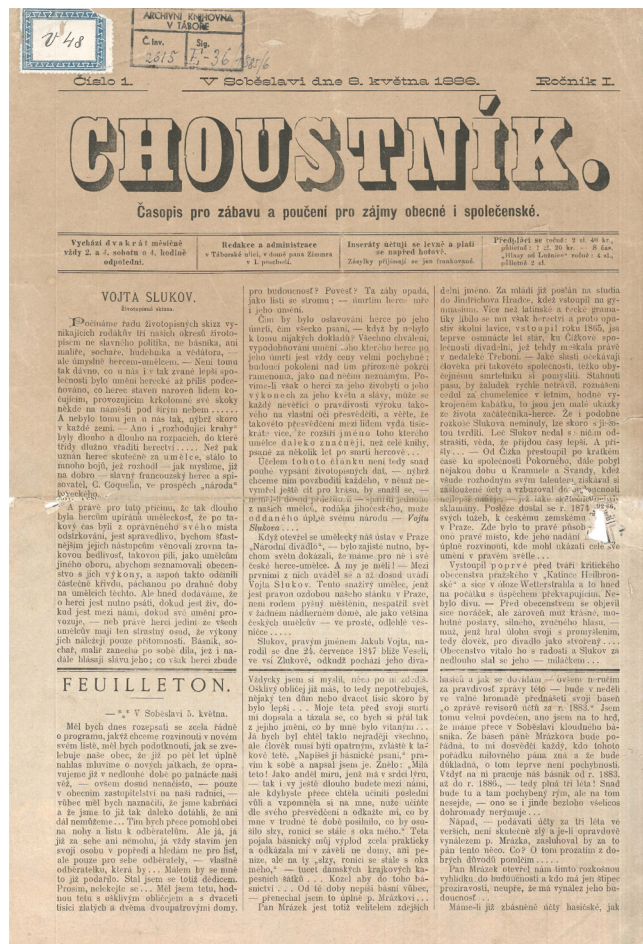
a dokonce i cestopisná reportáž o Lužici z pera Adolfa Černého, pozdějšího předního slavisty, pod pseudonymem Jan Rokyta.

Oproti *Hlasům* přibyla avizovaná rubrika *Zprávy z Prahy*, přinášející zprávy především o Národním divadle, nedávno zprovozněném. Zůstaly oblíbené *Zprávy místní a z okolí*, které se věnovaly výhradně soběslavské kultuře, školství a spolkovým tématům. Zcela v nich absentovalo zpravodajství o všedních záležitostech města a jeho obyvatel, které se v *Hlasech* tu a tam objevovalo. Naopak přibýly zprávy týkající se městského zastupitelstva, ale nejde v nich o politiku, nýbrž informují čistě o programech červnové a listopadové schůze a popisují průběh jednání. Z podrobného líčení zasedání je zřejmé, že se ho Jonáš osobně zúčastnil. Některé články (např. série příspěvků o městském archivu) se v obou titulech doplňovaly, navazovaly nebo odkazovaly na sebe. Ani v *Choustníku* se Jonáš nemohl vyhnout obsáhlému informování o tábořské krajině výstavě nebo odhalení Jablonského pomníku v Kardašově Řečici.

Zbytek náplně tvořily tradiční rubriky *Dopisy* s informacemi z okolních obcí a měst, *Národohospodářské zprávy* a vizuálně přitažlivé inzeráty především místních řemeslníků a živnostníků. Nepravidelně se vyskytovala rubrika *Písemnictví a umění* a na sklonku roku 1886 se ojediněle objevily i samostatné rubriky *Divadlo*, *Hudba*, *Zprávy a Směs* (obsahovala např. zprávy o zamýšlené výstavbě Eiffelovy věže v Paříži nebo o spotřebě cigaret v Rakousku).

Jonáš se ve své redaktorské činnosti činil, jak mu to maloměstské prostředí a finance dovolávaly. O co mu v tiskovinách především šlo, shrnul v prvním čísle *Choustníku* následovně. Snažil se přinášet „*blaha a prospěch měst a vesnic okresu*“, čehož chtěl docílit především „*poukazováním na dobré příklady, chválením věcí spravedlivých, poučováním a zároveň odhalováním všech nepravostí a zahazidilých nešvarů*“.²⁰ Znělo to pro čtenáře možná lákavě, ale skutečnost byla poněkud jiná. Žádné velké kauzy a kritiky se na stránkách neobjevovaly, čas od času si v *Hlasech* postěžoval na nějakou nepěknost, která se mu nelíbila, příp. ji umně, a přitom provokativně zakomponoval do textu svého fejetonu („*Zahrada ta skutečně mne překvapila... Ovšem soběslavskému parku se přece nevyrovná, postrádal jsem v ní hejna slepic, polámaná křoví od hochů, rozryté cesty a ještě podobné okrasy, jimiž náš park se tak honosí. Inu, všude tak nejsou lidé pokročilí, jako u nás [...]* V Soběslavi slaviti svatbu anebo si lehnouti pod drobnohled a dát se ze všech stran zkoumati a prohlížeti, – to jest, prosím, jedno [...] Říká se obyčejně, čím by byl kapr bez vody a o literárním spolku říci se může, čím by byl bez piva, – e – či bez zpěvu, ano bez zpěvu.“²¹).

I když se Jonáš zpočátku snažil poukazovat na rozdílnost obou svých soběslavských periodik, jejich vzhled a obsah byly velmi podobné a v podstatě se obě informačně doplňovaly. Tato tendence nebyla opět nějakou místní zvláštností,

Obř. 4. Titulní list prvního čísla *Choustníku* ze dne 8. května 1886.

ale rozšířeným trendem ve více místech – střídavě vycházel např. v Jičíně *Jičínský obzor* a *Jičínský ohlas*, v Kutné Hoře *Hlasy Kutnohorské* a *Věstník Kutnohorský*, v Novém Bydžově *Bydžovské listy* a *Bydžovské noviny*, v Roudnici nad Labem *Podřipan* a *Říp*, ve Strakonicih *Hlasy ze Šumavy* a *Stráž na Šumavě*.²² Stejně jako v *Hlasech* i v *Choustníku* se objevují výzvy ke vzájemnému splácení předplatného. A tušit můžeme další problémy, které Jonášovi vydávající tiskoviny přinášelo. Snad měly podobu různých inektiv pramenících z lidské nevraživosti a zášti. Vzhledem k takřka bezproblémovému obsahu jeho tiskovin musíme předpokládat, že svou roli sehrály na jedné straně povahové rysy Karla Jonáše, přáteli doložené jeho temperamentní chování a jadrné vyjadřování,²³ a na straně druhé též postoje a intriky některých místních obyvatel, nepřející mladému novinářicizinci úspěch. Jako příklad lze uvést jednu příhodu, jak ji sám Jonáš otiskl v *Choustníku* 25. prosince 1886. Zmiňuje, že někteří členové soběslavského ochotnického spolku uspořádali zábavu, na které „*chtějice se pomstíti dokonale na našem listě – spáchali ním [sic!] ve veřejné místnosti čin tak hnusný, tak zvířecí, že nesmíme se – abychom nepropadli*

²⁰ *Choustník*, 8. 5. 1886, č. 1, s. 3.

²¹ *Hlasy od Lužnice*, 5. 6. 1886, č. 12, s. 54; 3. 7. 1886, č. 14, s. 64; 18. 9. 1886, č. 19, s. 83.

²² Ke zmíněným dvěma strakonickým titulům více příspěvek Mgr. et Mgr. Libora Stánka, Ph.D., na str. 101–106 v tomto dvojčísle.

²³ *Venkov* 3. 5. 1922, č. 102, s. 1–2.

konfiskaci pro rušení mravopověstnosti – o něm ani zmiňovati“.²⁴ Jaká zvěrstva osazenstvo ten večer s novinami vyvádělo, se bohužel ze zprávy nedozvídáme. V činu je však třeba v první řadě vidět nikoliv útok na noviny, ale na osobu redaktora Jonáše. Vždyť, jak už bylo řečeno výše, sám byl členem ochotnického spolku!

Výše naznačené sváry zajisté přispěly k Jonášovu odchodu ze Soběslavi. Ještě do konce roku 1886 zastavil Jonáš vydávání *Choustníku* (vyšlo celkem 16 čísel: 12 čísel 1. ročníku a 4 čísla 2. ročníku) a v lednu 1887 postoupil redakci *Hlasů od Lužnice* o dvanáct let staršímu Josefu Bergrovi. To byl účetní soběslavské spořitelny, ke kterému měl Jonáš po celou dobu svého působení ve městě poměrně blízko. Kdoví, zda právě tato postava není oním článkem v pozadí, který gymnaziálního abiturienta do Soběslavi zlákal. Vždyť se, jak už víme, po svém příchodu podílel rodák z Heřmanova Městce na přípravě spořitelního kalendáře. Navíc se oba připomínají jako ochotníci a nakonec se Jonáš vzdal *Hlasů* právě ve prospěch Bergra, a to na základě vzájemné smlouvy uzavřené už 20. června 1885, v níž bylo písemně ukotveno, že kdyby „redaktorem a vydavatelem býti přestal [...], právo na vydávání a redigování časopisu toho postupuje Josefu Bergrovi“.²⁵ Finančník list vedl rok a půl, poté se ho od srpna 1888 ujal Julius Mrázek, který po necelých dvou letech předal redaktorství opět Bergrovi. V srpnu 1891 přestaly *Hlasy od Lužnice* vycházet úplně, resp. se transformovaly do časopisu *Rožmberk*.²⁶

Před stěhováním se Karel Jonáš ještě zapojil, snad poprvé v životě, do širší veřejné činnosti, když se 5. prosince 1886 zúčastnil sjezdu venkovských novinářů v Praze. Jednalo se o nezávislé setkání asi třicítky mimopražských novinářů (což odpovídalo zhruba 10% všech tehdejších českých žurnalistů), kteří usilovali o zlepšení svých životních a pracovních podmínek.²⁷ Činili tak v zjevné opozici k oficiálnímu stavovskému Spolku českých žurnalistů (založen 1877), jehož stanovy byly velmi přísné a prakticky neumožňovaly vstup mladých autorů z menších měst. Jonášovi, stejně jako dalším kolegům, ležela na srdci například palčivá otázka, „jak by se mělo jednat s onou částí odběratelstva novin, kteří nejenom že nepředplácejí, nýbrž ani nedoplácejí přechasto noviny, jež po dlouhou dobu již odebírali.“²⁸ Tedy problém, se kterým měl přebohaté zkušenosti a který ho jistě nejen dost trápil v mysl, ale současně mu nemálo provětrával peněženku. O pět let později (1891) se opoziční novinářské uskupení přetvořilo ve Spolek českých žurnalistů pro Čechy, Moravu a Slezsko (Jonáš, tehdy již jako plzeňský novinář, se stal členem jeho výboru), avšak byl mu vyměřen pouze epizodní čas existence.²⁹

Novým Jonášovým působištěm se po Soběslavi stal na krátkou chvíli nedaleký Jindřichův Hradec. Prosperující město, jedno z přirozených center regionu, nabízel na první

Obr. 5. Jonášovo osobní sdělení adresované soběslavským přátelům a otištěné v prvním čísle *Hlasů z Jindřichova Hradce* ze dne 12. února 1887.

pohled čtenější možnosti uplatnění. Už třeba jen tím, že v něm žilo dvakrát více obyvatel, tedy potenciálních odběratelů, než v Soběslavi (přibližně 8 500) a dalo se tam rozhodně nalézt větší množství témat k publikování, třeba i atraktivnějších. Ovšem na druhou stranu už měl Hradec svou zaběhnutou tiskovinu v podobě oblíbeného *Ohlasu od Nežárky*, který vycházel nepřetržitě od roku 1871 až do roku 1942. Na jeho vydávání se zcela podíleli majitelé proslulé Landfrasovy tiskárny, jejichž vliv byl ve městě v mnoha směrech obrovský a takřka nepřekonatelný.³⁰

Přesto se Jonáš rozhodl zariskovat a vytvořil konkurenční podnik v podobě *Hlasů z Jindřichova Hradce*. Do svého nového projektu se pustil poměrně velkolepě a nebojácně, i když mu muselo být jasné, na jak tenký led se pouští. První číslo nového týdeníku, jehož původně diskutovaný název měl znít *Hradečan*,³¹ nese datum 12. února 1887. Tiskla ho opět tábořská tiskárna bratrů Nedvídkových. Mladý redaktor se vedle sestavování prvních čísel věnoval rovněž náležitě propagaci. Nechal do hradeckých ulic vylepit výrazné rudé plakáty s informacemi o vydávání nových novin a po domích rozdával letáky s žádostí o podporu a zakoupení předplatného. Přál si, aby jeho tiskovinu podporovali okresní starostové a okolní obce. Usiloval o „provedení vzájemnosti“ a vytkl si za cíl přispět, „aby se města a vesnice okresů

²⁴ *Choustník* 25. 12. 1886, č. 4, s. 17.

²⁵ *Hlasy od Lužnice*, 12. 2. 1887, č. 4, s. 2.

²⁶ KUBÍČEK 2010, s. 232 a 256; ROUBÍK 1936, s. 77 a 88.

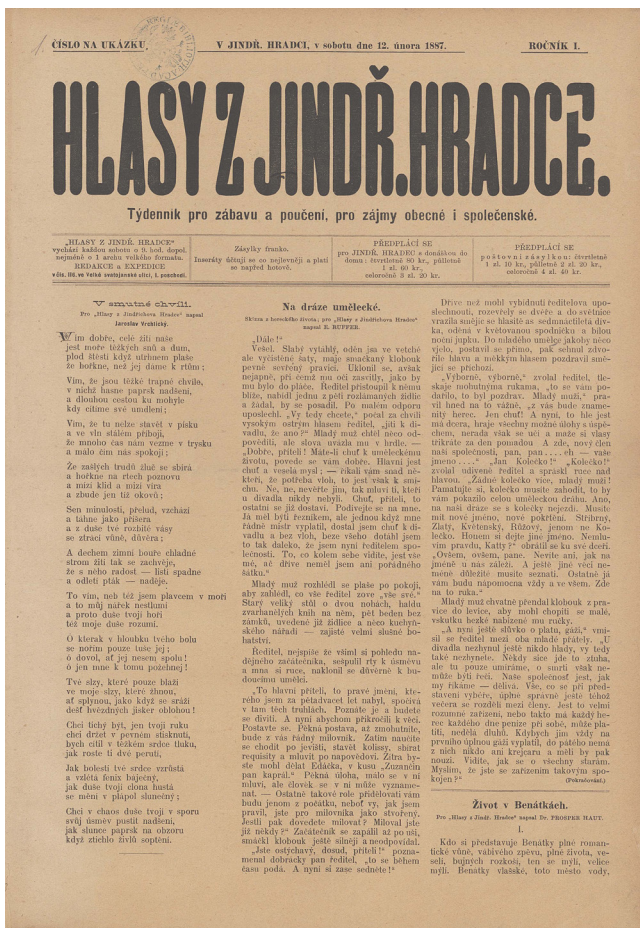
²⁷ Obsáhlý referát ze schůze přinesly *Národní listy* 6. 12. 1886, č. 337, s. 1–2.

²⁸ *Hlasy od Lužnice*, 16. 10. 1886, č. 21, s. 92.

²⁹ CEBE 2015, s. 16.

³⁰ Srov. BĚHALOVÁ 1998, s. 38–45; BĚHALOVÁ – FÜRBAACH 2018, s. 124–128.

³¹ *Ohlas od Nežárky* 5. 2. 1887, č. 6, s. 52.

Obř. 6. Titulní list posledního čísla *Hlasů z Jindřichova Hradce* z 8. dubna 1887.

k sobě sblížila“. Redakce *Ohlasu od Nežárky* to uštěpačně komentovala, aniž by kohokoli jmenovala, ačkoli bylo nepochybné, odkud vítr vane, že obdobné zkušenosti ze Soběslavi mají být pro všechny varovným signálem, protože „*projevy tyto jsou pouhé vějíčky na chytání lehkověrných hejtlů!*“³²

Do slovních přestřelků se Karel Jonáš dostal s *Ohlasem* už při svém působení v Soběslavi. V září 1886 se opět do vyjádření, kterým *Ohlas* komentoval zamýšlené (a nakonec nerealizované) zřízení kasáren v Soběslavi. Vcelku neškodnou zprávu o tom, že místní hledí s radostí vstříc tomuto armádnímu záměru, který by znamenal novou reprezentativní budovu a přinesl větší společenský ruch, komentoval Jonáš slovy – „*inu, jest horko a v takové době se novinářské kachny nejlépe líhnou*“.³³ O měsíc později si rýpnul do toho, že *Ohlas od Nežárky* otiskuje české i německé anonce a počastoval ho nelichotivě jako „*šosácký listek*“, který se o něj otírá a posmívá se mu.³⁴ S oblibou se do jindřichohradeckého konkurenta střefoval také ve svých fejetonech.

Výše zmíněná velkolepost Jonášova počínání se projevila především v prvních třech číslech, která měla osm tiskových stran a začínala básněmi předních českých básníků

Jaroslava Vrchlického (v č. 1 a 3) a Adolfa Heyduka (v č. 2), psanými přímo pro *Hlasý*. Zbývající čísla už měla poloviční rozsah a obsahovala jedinou báseň (v č. 5) z pera neznámého J. Kazdara (zřejmě pseudonym).

Jak se tedy *Hlasý z Jindřichova Hradce* odlišovaly od *Hlasů od Lužnice*, potažmo od *Choustníku*? Jedinou výraznější změnou oproti soběslavským titulům bylo zvýšení periodicity, neboť jindřichohradecké *Hlasý* vycházely každou sobotu dopoledne. Malinko se navýšila cena a přibýly některé drobné rubriky, ale jinak obsah i vzezření zůstaly velmi podobné. Už zvoleným *hlasovým* titulem a stejně tradičním podtitulem (*časopis pro zábavu a poučení, pro zájmy obecní a společenské*) se Jonáš zřetelně přihlásil ke svým předchozím počínům. Dále nesměly chybět fejetony, povídky (opět vesměs od neidentifikovatelných autorů), zaběhnuté rubriky s neměnnými názvy (*Zprávy místní a z okolí, Dopisy, Písemnictví a umění, Národohospodářské zprávy*) a vkusné inzeráty na posledních straně. Nové rubriky, jako byla *Směs* (o událostech a zajímavostech ve světě), *Národní divadlo, Drobné zprávy a Různé myšlenky* (též pod názvem *Zlatá zrnka*), se objevovaly nepravidelně a spíše nahodile.

Ačkoli prostředí většího města nad rybníkem Vajgar bezpochyby nabízelo redaktorovi větší pramenovou základnu než Soběslav a bohatší šíři témat ke zpracování, zůstaly Jonášovy hradecké *Hlasý* ustrnulé. Stránky novin plnily opět suchopárné a veskrze stručné informace o místních spolcích a kulturním dění, sem tam se přidala nějaká zpráva osobnějšího charakteru. Vedle právě Křížíkem zaváděné elektrifikace do města, která vzbudila všeobecně patřičnou pozornost, hledáme další výrazné zpravodajství o aktuálních událostech ve městě marně. Žurnalisticky se Jonášovi nepodařilo překročit vlastní stín a stejně jako v Soběslavi mu redaktorství velmi brzy začalo přinášet spíše starosti než radosti. Bylo jen otázkou času, kdy bude přinucen vnějšími vlivy vydávání *Hlasů z Jindřichova Hradce* zastavit. Stalo se tak 7. dubna 1887 osmým číslem, které už mělo pouze čtyři tiskové strany.

Ve svých dvaadvaceti letech odešel snad poněkud rozmrzelý Jonáš z jižních Čech, kam se později ještě na krátký čas vrátil v letech 1897–1899 jako šéfredaktor českobudějovického *Budivoje*. Novinářské zkušenosti ovšem sbíral i v dalších městech, nejdéle v Plzni (*Plzeňské listy*), odkud jej v roce 1906 přetáhl do Prahy Antonín Švehla. V kresle šéfredaktora agrárního deníku *Venkov* setrval agilní Karel Jonáš až do své smrti.³⁵

Nasměrujme výklad k závěru s pokusem o zařazení Jonášových aktivit do širšího kontextu.³⁶ Města Soběslav a Jindřichův Hradec představovala první destinace, ve kterých se budoucí přední český žurnalista Karel Jonáš dostal do přímého kontaktu s vydáváním tiskovin a redaktorstvím. Jako ambiciózní mladík se nebál překážek a postavil se energicky ke všem výzvám. S důrazným tahem na braniku, dravostí a odvahou začal v Soběslavi vydávat vlastní

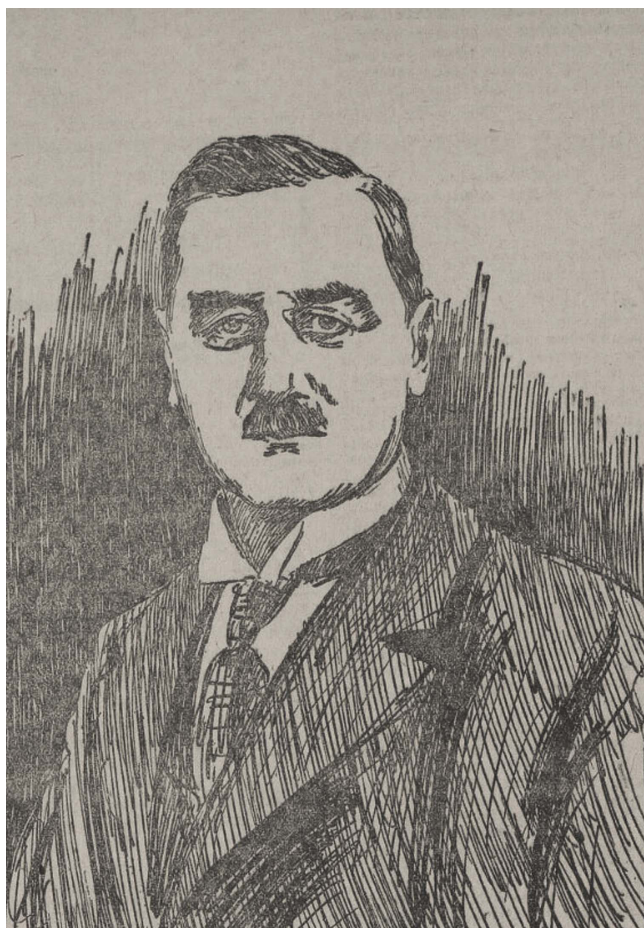
³² *Ohlas od Nežárky*, 11. 2. 1887, č. 7, s. 64.

³³ *Hlasý od Lužnice*, 4. 9. 1886, č. 18, s. 2. *Ohlas od Nežárky*, 28. 8. 1886, č. 35, s. 306.

³⁴ *Hlasý od Lužnice*, 16. 10. 1886, č. 21, s. 2.

³⁵ *ČUKR* 2020, s. 130–132.

³⁶ Přehledné dějiny české žurnalistiky přináší např. BERÁNKOVÁ 1981; HOCH 1913, 39–64; HOCH 1933, 437–514.

Obr. 7. Kreslený portrét Karla Jonáše z doby kolem roku 1920 (zdroj: Venkov 17, 4. května 1922, č. 103, s. 3).

čtrnáctideník *Hlasy od Lužnice* (1885–1887), k němuž později přidal ještě čtrnáctideník *Choustník* (1886). Po přesídlení do Jindřichova Hradce založil Jonáš nový týdeník *Hlasy z Jindřichova Hradce* (1887). Pro Soběslav to byly první místní tiskoviny vůbec, navíc se jen hrstka podobně velkých (resp. malých) měst v českých zemích mohla takovými produkty pochlubit.³⁷ O to více vyniká odhodlanost a cílevědomost Jonášova počínání, do něhož se pouštěl s nadšením a elánem. Do svého jindřichohradeckého projektu sice zajisté vstupoval se stejnými vlastnostmi a nasazením, leč přitom musel od samého začátku vědět, že směřuje do přímé konfrontace s tiskařským molochem (Landfrasova tiskárna vydávající *Ohlas od Nežárky*). To mu samozřejmě hned na startovní čáře velmi silně snižovalo veškeré předpoklady na úspěch v tomto souboji.

Všechny tři Jonášovy tituly byly nepolitickými časopisy (termín *noviny* byl tehdy vyčleněn výhradně tiskovinám

s politickou náplní³⁸). Dosavadní literatura označuje právě vázanost na politiku společně např. s opožděným zpravodajstvím či nedostatkem dopisovatelů jako jednu ze slabín velkých ústředních tiskovin a zároveň poukazuje na významný podíl literátů na dobové novinové náplni jako aspekt prospívající české kultuře.³⁹ U menších a regionálních tiskovin, kterým dosud nebyla v historiografii zdaleka věnována taková odborná pozornost, se však prozatím situace jeví poněkud odlišněji. Jonášovy tituly naznačují, že absolutní apolitičnost tiskovinu snad až poškozovala v tom smyslu, že jí především ubírala na čtenářské atraktivitě a limitovala širokou kolektivizaci jakožto prostředku „*pro sdružování lidí do velkých skupin na základě pocitu sounáležitosti a ztotožnění s jejich ideovými a praktickými cíli*“.⁴⁰ Zmíněné skupiny se rekrutovaly právě z lidí stejného politického smýšlení či společenského prostředí, případně z nevelkého okruhu známých blízkých autorit nevyhraněného redaktora, což byl i případ Karla Jonáše. Rezignací na politickou problematiku se výběr témat na malém městě výrazně omezil, zvláště když se vedle politiky Jonáš rozhodl nepsat ani o sociálních (dělnických) a náboženských tématech, čímž si vlastně uzavřel ne jeden, ale hned několik informačně nejbohatších zdrojů.

Podobně kontroverzně, ba až kontraproduktivně se ve srovnání s velkými tiskovinami a zapojením literátů do jejich tvorby může v maloměstských periodikách jevit publikování různých literárních forem s tuctovými náměty od nevýznamných autorů. Hlavní nedostatky se však skrývaly jinde. Patří mezi ně zejména omezený počet stálých redakčních spolupracovníků a dopisovatelů (aby vydávání novin stálo na jednom člověku, bylo dlouhodobě neudržitelné), skrovnost informačních zdrojů, členění výtisku na tradiční rubriky jako v desítkách jiných periodik a stručnost otiskovaných místních zpráv, čtenářsky vcelku nezáživných, které si nevšímaly až na drobné výjimky originálních či kontroverzních témat (např. neštěstí, katastrofy, kriminalita, soudní případy, zajímavosti z jiných krajů apod.). Pozdější pozorovatel Karel Lustig (1856–1924), zakladatel soběslavského muzea, regionální historik a učitel to v roce 1913 stručně a snad až příliš tvrdě shrnul tak, že soběslavské noviny „*udržovaly se nějaký čas místními klepy, různicemi a všelijakými povídačkami (až zašly úbytěmi)*“.⁴¹ Chyběla zkrátka přidaná hodnota, nějaká invence, kterou těžko mohlo představovat zvýhodněné předplatné. Chyběla rozmanitost, která by oslovila co nejvíce lidí různých zájmů, a chybělo více života.⁴² V tehdejší české tiskové produkci proto Jonášova periodika představovala naprosto průměrné listy.

K jejich krátké době trvání přispělo samozřejmě i to, že za Jonášem nestála žádná politická strana, dělnická korporace, církev nebo tiskařští magnáti. Zkrátka se mu nepodařilo

³⁷ Dle dostupné retrospektivní bibliografie to byla především severočeská a národnostně německá města Benešov nad Ploučnicí a Lovosice, z českých snad jen Český Brod mezi Prahou a Kolínem. V letech 1885–1890 vycházely *Českokobrodské listy* (Český Brod měl tehdy cca 4 500 obyvatel), v letech 1883–1884 *Bote aus dem Polzenthale* (Benešov nad Ploučnicí měl tehdy cca 3 000 obyvatel) a od roku 1877 až do třicátých let 20. století *Lobositzer Zeitung* (Lovosice měly tehdy cca 4 200 obyvatel). Srov. KUBÍČEK 2008; ROUBÍK 1936.

³⁸ Poněkud matoucí je zařazení *Hlasů od Lužnice* jak do retrospektivní bibliografie novin (KUBÍČEK 2008, s. 135), tak časopisů (KUBÍČEK 2010, s. 232). Oproti tomu *Choustník* má heslo pouze v bibliografii časopisů (KUBÍČEK 2010, s. 256) a *Hlasy z Jindřichova Hradce* pouze v bibliografii novin (KUBÍČEK 2008, s. 137).

³⁹ MAREK 1998, s. 132.

⁴⁰ SEKERA 2008, s. 14; doslova též BEDNAŘÍK – JIRÁK – KÖPPOVÁ 2019, s. 108.

⁴¹ LUSTIG 1913, s. 237.

⁴² HOCH 1913, s. 67 a 82.

ani v jednom případě přetvořit vlastní noviny na fungující instituci, což byl a je dodnes důležitý předpoklad pro to, aby mohly „vstupovat do co největšího prostoru, [...] sou-
těžit s jinými periodiky, [...] působit v mediální sféře delší dobu, tvořit si autorské a technické zázemí, upoutávat stá-
lou pozornost různých vnímatelů“.⁴³ Na počátku 20. století se místo moderního pojmu *institute* sice používalo slovo *orgán*, ale na problematiku se už tehdy nahlíželo stejně, byť jinými slovy: „Každý žurnal více nebo méně, otevřeně nebo skrytě pro něco působí, něco zastupuje, za něco mluví, a je tudíž společenským činitelem, což v tisku znamená, že je organem.“⁴⁴ Otázkou nadále zůstává, zda Soběslav byla vůbec kulturně připravena na takovou novinářskou produkci (prostředí Jindřichova Hradce představovalo přece jen rozdílný případ), která znamenala nový prvek v měšťanské společnosti a přispěla k vytváření veřejného mínění. Přesto všechny tři tituly daly jejich vydavateli prvotní cenné zkušenosti, jak pracovní, tak ty, které se týkaly mezilidských vztahů a vyjednávání, jež v pozdější profesní kariéře mohl jistě nejednou využít.

Zažitý pohled v české historiografii ulpívá na vnímání vývoje žurnalistiky prostřednictvím periodizace politických nebo literárních dějin.⁴⁵ Následkem toho se novinové období ve druhé polovině 19. století dělí do kategorií, které se v minulosti proměňovaly (před sto lety např. na liberální, pokrokové, sociální⁴⁶), dnes se nejčastěji hovoří o tiscích staročeských, mladočeských, dělnických, případně konzervativních.⁴⁷ Venkovské tiskoviny typu *Hlasů od Lužnice* a jiné podobné lze těžko ztotožnit s některou z používaných a výše zmíněných kategorií. Dobově by Jonášovy tisky spadaly do skupiny „individualistický list“⁴⁸ která se však dnes nepoužívá.

Ve všech třech případech se Jonáš potýkal se špatnou platební morálkou abonentů. Nevíme, do jaké míry to ovlivňovalo jeho redaktorskou činnost a nakolik to hrálo roli v zánicích periodik a stěhování za jiným (lepším?) živobytím do jiných měst. Přinejmenším v Soběslavi lze na základě zjištěných skutečností určitou spojitost s finančním zázemím a celkovou atmosférou v městské společnosti vytušit. V Jindřichově Hradci znepríjemňoval Jonášovi práci konkurenční a počtem stran rozsáhlejší *Ohlas od Nežárky*, který se stal zřejmě hlavním důvodem toho, že působení budoucího exponenta agrární strany mělo v tomto městě podobu jen velmi krátkého životního intermezza. Když Karel Jonáš v roce 1922 zemřel, přinesl *Ohlas* jeho víc než stručný nekrolog, ve kterém bylo reflektováno i jeho dávné, leč nezapomenuté hradecké působení („přišel do J. Hradce, kde založil týdeník, který dlouho nevycházel“).⁴⁹ Tou dobou už bylo na jeho jihočeské tiskoviny zapomenuto a tento stav trvá dodnes.⁵⁰ Přesto, tak jako

desítky jiných, tyto noviny „reprezentují společnost, jejíž byly součástí“⁵¹ a představují tak nejen materií o tehdejší mikroregionu dotčených měst a okolí, ale i pramen informací o myšlenkovém světě jejich redaktora a vydavatele a konečně přispívají rovněž k bližšímu poznání vývoje české žurnalistiky v osmdesátých letech 19. století.

Prameny:

SOKA Tábor, OkÚ Tábor I.: Státní okresní archiv Tábor, Okresní úřad Tábor I., kart. 384, inv. č. 1495, sign. 8/4.

Hlasy od Lužnice: *Hlasy od Lužnice*. Časopis pro zábavu a poučení pro zájmy obecné i společenské 1, 1885–1886; 2, 1886–1887; 3, 1887.

Choustník: *Choustník*. Časopis pro zábavu a poučení pro zájmy obecné i společenské 1, 1886; 2, 1886–1887.

Národní listy: *Národní listy* 26, 6. 12. 1886, č. 337.

Ohlas od Nežárky: *Ohlas od Nežárky*. Týdeník pro poučení a zábavu, pro zájmy obecné a společenské 16, 28. 8. 1886, č. 35; 17, 5. 2. 1887, č. 6; 11. 2. 1887, č. 7; 52, 12. 5. 1922, č. 19.

Venkov: *Venkov*. Ústřední list Republikánské strany československého venkova 17, 3. 5. 1922, č. 102.

Literatura:

BEDNAŘÍK – JIRÁK – KÖPPOVÁ 2019: BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2019².

BĚHALOVÁ 1998: BĚHALOVÁ, Štěpánka. Landfrasova tiskárna a Jindřichův Hradec. In: BĚHALOVÁ, Štěpánka (ed.). *Tiskárny a tisky 19. století. Sborník příspěvků z celostátní konference pořádané při příležitosti 200. výročí založení jindřichohradecké Landfrasovy tiskárny*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum v Jindřichově Hradci, 1998, s. 38–45.

BĚHALOVÁ – FÜRBAACH 2018: BĚHALOVÁ, Štěpánka – FÜRBAACH, František. *Jindřichův Hradec. Proměny slavného města po velkém požáru 1801*. Jindřichův Hradec: Město Jindřichův Hradec, 2018.

BERÁNKOVÁ 1981: BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky, 1. díl – Český periodický tisk do roku 1918*. Praha: Nakladatelství Novinář, 1981.

CEBE 2015: CEBE, Jan. *Spolkový život českých novinářů v letech 1945–1948*. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

CÍFKA 1984: CÍFKA, Stanislav et al. *Jihočeská vlastivěda – literatura a divadlo*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1984.

⁴³ POSLEDNÍ 2005, s. 11.

⁴⁴ HOCH 1913, s. 7.

⁴⁵ SEKERA 2008, s. 11–12.

⁴⁶ HOCH 1933, s. 444–493.

⁴⁷ BEDNAŘÍK – JIRÁK – KÖPPOVÁ, s. 108–118; VERNER 2013, s. 89–96.

⁴⁸ HOCH 1913, s. 12, 14–15.

⁴⁹ *Ohlas od Nežárky*, 12. 5. 1922, č. 19, s. 2.

⁵⁰ Zapomnění a dosavadní neobjevení některých regionálních tiskovin souvisí zřejmě s jejich (ne)dostupností. V regionu, kde vycházely, nejsou výtisky v paměťových institucích (archivy, knihovny, muzea) fyzicky k dispozici mnohdy vůbec, anebo jen torzovitě. Jediné místo, kde jsou uloženy, představuje většinou Národní knihovna ČR, což regionální badatele, písmáky a vlastivědné pracovníky poněkud limituje. Doufáme, že se s postupující digitalizací dostane v Praze někdy také na tyto „zapomenuté“ regionální tiskoviny.

⁵¹ HORÁK 2014, s. 344.

CUKR 2020: CUKR, Jiří. (Nejen) jihočeské působení novináře Karla Jonáše (1865–1922). *Jihočeský sborník historický* 89, 2020, s. 121–139.

FISCHER 1894: FISCHER, Matěj. *Památník ochotnického divadla v Soběslavi vydaný ku oslavě padesátiletého jubilea her ochotnických*. Soběslav: Nákladem spolku divadelních ochotníků v Soběslavi, 1894.

FORST 1993: FORST, Vladimír (ed.). *Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce, 2. díl, 1. svazek (H–J)*. Praha: Academia, 1993.

HOCH 1913: HOCH, Karel. *Noviny*. Praha: F. Topič, 1913.

HOCH 1933: HOCH, Karel. Dějiny novinářství od roku 1860 do současnosti. In: *Československá vlastivěda, 7. díl (Písemnictví)*. Praha: Sfinx Bohumila Jandy, s. 437–514.

HORÁK 2014: HORÁK, Pavel. Tisk jako historický pramen. In: ČECHUROVÁ, Jana – RANDÁK, Jan et al. *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, Univerzita Karlova, 2014.

HRABÁNEK – MILOTA 1933: HRABÁNEK, Jan – MILOTA, Albert. *Nové československé právo tiskové. Ochrana cti, tiskové novely, slovenské tiskové zákony atd.* Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1933.

JIRÁK – KÖPPLOVÁ 2006: JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara. K vývoji novinářského povolání. *Sborník Národního muzea v Praze, řada C – Literární historie* 51, 2006, č. 1–4, s. 19–27.

KUBÍČEK 2008: KUBÍČEK, Jaroslav et al. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1 – Noviny. Díl 1 – Noviny České republiky od počátku do roku 1918. Část 1 – Bibliografie*. Brno: Sdružení knihoven České republiky 2008.

KUBÍČEK 2010: KUBÍČEK, Jaroslav et al. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2 – Časopisy. Díl 1 – Časopisy České republiky od počátku do roku 1918. Část 1 – Bibliografie. Svazek 1 (A–N)*. Brno: Sdružení knihoven ČR 2010.

KUNC 1945: KUNC, Jaroslav. *Slovník soudobých českých spisovatelů. Krásné písemnictví v letech 1918–1945, 1. díl (A–M)*. Praha: Orbis, 1945.

LINTNER 2008–2013: LINTNER, Petr. *Pohledy soběslavské, 1.–3. díl*. Soběslav: Město Soběslav, 2008–2013.

LUSTIG 1913: LUSTIG, Karel. Kulturní a společenské poměry jihočeských měst – 1. Soběslav. *Jihočeský kraj. Měsíčník věnovaný studiu jihočeské otázky* 4, 1913, č. 6–7, s. 237–240.

MAREK 1998: MAREK, Jaroslav. *Česká moderní kultura*. Praha: Mladá fronta, 1998.

OSN: *Ottův slovník naučný*, 18. díl. Praha: J. Otto, 1902; 27. díl. Praha: J. Otto, 1908.

POSLEDNÍ 2005: POSLEDNÍ, Petr. Funkce periodické publikace v literární komunikaci. In: JAREŠ, Michal – JANÁČEK, Pavel – ŠÁMAL, Petr (edd.). *Povídka, román a periodický tisk v 19. a 20. století. Sborník příspěvků ze symposia pořádaného oddělením pro výzkum literární kultury ÚČL AV ČR v Praze 13.–14. října 2004*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2005, s. 9–14.

ROUBÍK 1936: ROUBÍK, František. *Bibliografie časopisectva v Čechách z let 1863–1895*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1936.

SEKERA 2008: SEKERA, Martin. Etapy vývoje českých tištěných médií od 19. do počátku 20. století. *Sborník Národního muzea v Praze, řada C – Literární historie* 53, 2008, č. 1–4, s. 11–18.

ŠORMOVÁ 2015: ŠORMOVÁ, Eva et al. *Česká činohra 19. a začátku 20. století – osobnosti, 1. díl (A–M)*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, Academia, 2015.

TRNÍKOVÁ 2017: TRNÍKOVÁ, Věra. Učitelství ústav v Soběslavi a jeho studenti v letech 1871–1948. *Jihočeský sborník historický* 86, 2017, s. 266–296.

VERNER 2013: VERNER, Pavel. *Historie mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013.

VOPRAVIL 1973: VOPRAVIL, Josef. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973.

Jiří Cukr

ČR – Státní oblastní archiv v Třeboni
Státní okresní archiv České Budějovice
Rudolfovská 40, 370 01 České Budějovice